

Jiří Anderle (1936)

**Voják s cigaretou, z cyklu Iluze a realita
1982, olej, plátno**

Obraz Jiřího Anderleho Voják s cigaretou je prologem k výstavě 100 let 100 děl 100 umělců 100 osudů zcela právem. Je sice datován rokem 1982, ale jeho příběh nás zavádí do období 1. světové války, tedy do období vrcholících snah o osamostatnění našich zemí.

Tento obraz je součástí početného protiválečného cyklu Iluze a realita, na kterém Jiří Anderle pracoval od roku 1980. Využil nalezených starých fotografií skutečných vojáků odcházejících na frontu, kteří se nechali na památku zvěčnit. Někdo se vyfotil s rodiči, někdo s nevěstou, někdo s metály, někdo s miminkem, někdo s bajonetem, ten „náš“ s cigaretou... Zažloutlá fotografie byla následně nalepena na plátno, kam malíř namaloval svou představu vojákovy osudy. „Potom jsem k nim namaloval příběh, který se mohl odehrát“ (J. Anderle) Fotografická iluze klidu a spokojenosti je v diametrálním protikladu se syrovou malbou – lineárně načrtnuté kontury nahého mužského těla, jen pár atributů vojenské uniformy, vše zbrázděné rudou barvou krve a černými cákanci (ranami, střelami, průstřely). Promalovaná je jen ruka s cigaretou a především obličej vojáka. Dokonalou iluzivní malbou je zpracována tvář muže, který zažil válečný strach, bolest, nejistotu, hrůzu, beznaděj, blízkost smrti. V jeho očích se zračí nesdělitelný smutek. Jeho oči vypovídají o válečných útrapách více než mnoho slov ve válečných románech a mnoho naturalistických výjevů ve válečných filmech. Jeho žalující oči nás diváky sledují a provází, ať se hněme napravo či nalevo, a připomínají nesmyslnost nejen Velké války, ale i všech válek následných...

Většina obrazů z cyklu Iluze a realita skončila v soukromých sbírkách, pouze galerie v Liberci, Kutné Hoře a Karlových Varech se mohou pyšnit těmito působivými malířskými díly plnými existenciální úzkosti, které patří k vrcholům Anderleho tvorby a které došly mimořádného uznání ve světě. Obrazová série získala v roce 1981 Grand Prix na Mezinárodním bienále grafiky v Lublani, v letech 1982 – 1984 pak byla vystavena v centrální expozici proslulého benátského bienále.

Vznik obrazu je zcela přesně datován, zjistíme tedy, že autor ho maloval čtyři dny, v září roku 1980 a pak v srpnu roku 1982. Je možné, že po dvou letech došlo k úpravám a doladění obrazu před jeho instalací na benátském bienále. Možná. Tato část příběhu obrazu zůstane tajemstvím, stejně jako skutečný osud našeho vojáka...